

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 13/2021-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a zo sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditša (sudca spravodajca), Libora Duľu, Miroslava Duriša, Rastislava Kašáka, Jany Laššákovej, Miloša Maďara, Petra Molnára, Petra Straku, Ľuboša Szigetiho, Roberta Šorla a Martina Vernarského o návrhu **Okresného súdu Brezno** na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade ustanovení § 82l ods. 3 a § 101cd zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s Ústavou Slovenskej republiky, Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Dodatkovým protokolom k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd takto

r o z h o d o l :

Návrh **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 15. marca 2021 doručený návrh Okresného súdu Brezno (ďalej aj „navrhovateľ“ alebo „okresný súd“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade ustanovení § 82l ods. 3 a § 101cd zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) s čl. 2 ods. 3, čl. 13 ods. 1, 3 a 4, čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, čl. 6, čl. 13 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“).

2. Napadnuté ustanovenia znejú takto:

Podľa § 82l ods. 3 zákona o súdoch orgán verejnej moci, advokát, súdny exekútor, notár a správca sú povinní v konaní pred súdom doručovať podania do elektronickej schránky súdu a používať pri elektronickej komunikácii so súdom elektronicкую schránku aktivovanú na doručovanie, ktorej sú majiteľom; to neplatí, ak súd požiada o predloženie určitej listiny a pre predkladanie administratívneho spisu alebo iného spisu. Ak je pre podanie určený elektronický formulár, sú osoby podľa predchádzajúcej vety povinné podanie urobiť prostredníctvom takého formulára. Trovy vzniknuté porušením povinnosti podľa prvej vety nie sú predmetom náhrady trov konania.

Podľa § 101cd zákona o súdoch povinnosť podľa § 821 ods. 3 sa od 1. júla 2018 vzťahuje na právneho zástupcu, ktorý je fyzickou osobou.

3. Z návrhu na začatie konania vyplýva, že na okresnom súde sa viedlo sporové konanie pod sp. zn. 3 Csp 20/2018 o určenie neplatnosti právnych úkonov (ďalej len „prejednávacia vec“). Konanie bolo právoplatne ukončené uznesením č. k. 3 Csp 20/2018-243 z 10. júla 2019, ktorým okresný súd po späťvzátí žaloby konanie zastavil a rozhodol o trovách konania. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 10. septembra 2019.

4. Samotný návrh vyplýva z procesnej situácie, ktorá nastala až po právoplatnom skončení veci, keď okresný súd obsadený vyšším súdnym úradníkom uložil dvomi samostatnými uzneseniami právnej zástupkyňi žalovaného v 2. rade, a to advokátke [REDAKOVANÉ] (ďalej len „advokátka“), povinnosť zaplatiť súdny poplatok za spracovanie podaní a ich príloh v listinnej podobe podľa položky 20a sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“).

5. Uznesením č. k. 3 Csp 20/2018-261 zo 17. septembra 2019 v spojení s opravným uznesením č. k. 3 Csp 20/2018-268 zo 4. októbra 2019 bola advokátke uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok vo výške 40 eur. Proti uzneseniu podala advokátka sťažnosť, v ktorej v zásade namietala, že nemá aktivovanú elektronickú schránku, preto neporušila povinnosť, ktorá je sankcionovaná súdnym poplatkom. Sťažnosť advokátky bola zamietnutá uznesením okresného súdu (obsadeného zákonnou sudkyňou) č. k. 3 Csp 20/2018-283 z 11. novembra 2019. Proti uzneseniam uvedeným v tomto odseku podala advokátka individuálnu ústavnú sťažnosť, v ktorej namietala porušenie základných práv vlastníť majetok, na súdnu a inú právnu ochranu, podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.

6. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 41/2020-9 zo 4. februára 2020 odmietol ústavnú sťažnosť advokátky, pričom okrem iného vyslovil: „Výklad citovaných ustanovení, ktorý predostiera ústavnému súdu sťažovateľka a podľa ktorého pre uloženie poplatkovej povinnosti neboli splnené podmienky, keďže sa na ňu nevzťahuje povinnosť doručovať súdu do elektronickej schránky, a to vzhľadom na skutočnosť, že chýba právny predpis, ktorý by advokátovi uložil *expressis verbis* povinnosť aktivovať elektronickú schránku, je nevyhnutné považovať za účelový, keďže v konečnom dôsledku zasahuje do samotnej podstaty ustanovením § 821 ods. 3 zákona o súdoch zavedenej všeobecnej povinnosti vybraných subjektov komunikovať so súdom prostredníctvom elektronickej schránky a smeruje aj proti hlavnému cieľu elektronizácie súdnictva, ktorým je zefektívnenie jeho výkonu...“

... námietky vo všeobecnosti napádajúce ústavnosť právnych predpisov nemôžu byť predmetom preskúmavania zo strany ústavného súdu v konaní o ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavno-právna relevancia tohto druhu námietok môže byť zo strany ústavného súdu preskúmaná v prípadnom konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, kde však sťažovateľke zjavne chýba procesná legitímácia na podanie návrhu na začatie konania...“

7. Uznesením okresného súdu č. k. 3 Csp 20/2018-289 z 11. novembra 2019 bola advokátke uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok za spracovanie podaní a ich príloh v listinnej podobe podľa položky 20a sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona o súdnych

poplatkoch, vo výške 20 eur. Proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom podala advokátka 2. decembra 2019 sťažnosť, pretože vyrubenie súdneho poplatku považuje za neoprávnené, a navrhla uznesenie zrušiť. Vyslovila názor, že § 821 ods. 3 zákona o súdoch, ktorý ukladá povinnosť doručovať podania do elektronickej schránky súdu a používať elektronicкую schránku aktivovanú na doručovanie pri elektronickej komunikácii so súdom určeným osobám ako aj advokátom všeobecne, sa pri zohľadnení jeho doslovného znenia vzťahuje iba na osoby, ktoré majú elektronicкую schránku aktivovanú. Na ňu ako advokátku, ktorá nemá elektronicкую schránku aktivovanú, sa povinnosť elektronickej komunikácie nevzťahuje, preto jej bol súdny poplatok vyrubení neoprávnené.

8. Pre prípad, že by okresný súd neakceptoval tento výklad a zastával by názor, že advokátka mala povinnosť aktivovať si elektronicкую schránku, navrhla prerušiť konanie podľa § 162 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov a predložiť ústavnému súdu na posúdenie súladnosť napadnutých ustanovení s ústavou v rámci konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy. Dôvody možnej protiústavnosti oprela o názor, že § 821 ods. 3 zákona o súdoch nepriamo novelizoval základný procesný predpis, a to Civilný sporový poriadok. Z povahy a účelu zákona o súdoch podľa nej nevyplýva možnosť ukladať povinnosti iným subjektom ako súdom, povinnosti účastníkom konania možno ukladať len prostredníctvom Civilného sporového poriadku, ide teda o nepriame ukladanie povinnosti, čo je v rozpore s čl. 2 a 13 ústavy. Uloženie povinnosti subjektom odlišným od súdov prostredníctvom zákona o súdoch nebolo možné predpokladať, odborná verejnosť sa nemohla zúčastniť prípadnej diskusie o tejto novej povinnosti, ktorá zásadne zmenila princípy doručovania v civilnom procese. Nesplnenie povinnosti ustanovenej v § 821 ods. 3 zákona o súdoch je sankcionované vyrubení súdneho poplatku, ktorý svojou povahou nie je poplatkom, ale pokutou, čo robí právny poriadok neprehľadným a vybočuje zo zásady legitímnych očakávaní. Povinnosť, ako aj sankcia za jej nesplnenie mali byť obsiahnuté v procesnom predpise, nie v zákone o súdoch, resp. zákone o súdnych poplatkoch, čo odôvodňuje protiústavnosť aj položky 20a sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona o súdnych poplatkoch.

9. Okresný súd pred rozhodnutím o sťažnosti s ohľadom na závery vyslovené v uznesení ústavného súdu č. k. III. ÚS 41/2020-9 zo 4. februára 2020 vyzval advokátku, či trvá na podanom návrhu na prerušenie konania a na podaní návrhu na konanie o súlade právnych predpisov okresným súdom.

10. V podaní z 5. marca 2020 advokátka oznámila, že zotrúva na podanom návrhu, a ďalej uviedla, že nie je v pozícii štátneho orgánu ani osoby vykonávajúcej prenesený výkon štátnej moci na rozdiel od exekútora v exekučnom konaní alebo notára v dedičskom konaní. Advokát je zástupcom strany alebo účastníka konania v súdnom konaní a zavedení povinnosti elektronickej komunikácie štát zaviedol nerovné postavenie medzi účastníkmi zastúpenými advokátom a tými nezastúpenými. Nezastúpeným účastníkom bola ponechaná možnosť voľby komunikácie so súdom, aj keď majú aktivovanú elektronicкую schránku. Advokáti nevyužívajúci elektronicкую komunikáciu sú sankcionovaní súdnym poplatkom. Advokátka poukázala na charakteristickú vlastnosť výkonu advokácie ako slobodného povolania. Advokát je osobou znalou práva, ale nie osobou znalou informačných technológií, čím štát sťažil výkon povolania najmä advokátom starším bez adekvátnej ochrany klientov, čo je rovnako diskriminačné. Porušenie základného práva vlastníť majetok odvodila od nemožnosti uplatnenia položky 20a sadzobníka súdnych poplatkov v rámci náhrady trov konania. Advokátka vníma problematiku aj doručovanie písomností advokátom, ktorí nemajú

aktivovanú elektronickú schránku, pretože nespĺňa zákonné požiadavky na vyhotovovanie verejných listín. Je toho názoru, že napriek postupujúcej elektronizácii by mali byť zachované práva účastníkov. Poukazuje na špecifikum týkajúce sa trestného konania, kde advokát vystupuje ako obhajca, a nie právny zástupca, preto sa na neho § 101cd zákona o súdoch nevzťahuje. V trestnom konaní ale môže vystupovať právny zástupca ako zástupca poškodeného, čo vyvoláva výkladové a aplikačné nejasnosti. Povinnosť v zmysle § 82l ods. 3 zákona o súdoch nie je podľa jej názoru formulovaná riadne a jednoznačne, čím je daný rozpor s čl. 2 ods. 3 a čl. 13 ústavy. Zavedenie povinnej elektronickej komunikácie advokátov so súdmi bolo nesystémové, porušujúce rovnosť strán v súdnom konaní, diskriminačné a porušujúce právo na spravodlivý proces.

11. Okresný súd uznesením č. k. 3 Csp 20/2018-336 zo 16. marca 2020, ktoré nadobudlo právoplatnosť 26. marca 2020, rozhodol o prerušení konania do právoplatného skončenia konania o súlade právneho predpisu. V dôvodoch uznesenia uviedol, že preverením súdneho spisu a návrhu advokátky došiel k záveru, že návrh na prerušenie konania podľa § 162 ods. 1 písm. c) Civilného sporového poriadku je dôvodný.

12. Okresný súd v odôvodnení návrhu na začatie konania uvádza, že jeho návrh je výhradne iniciovaný na podklade podania advokátky a výslovne v ňom odkazuje iba na dôvody formulované advokátkou v sťažnosti proti uzneseniu z 11. novembra 2019 doručenej okresnému súdu 2. decembra 2019. Je toho názoru, že zistený možný rozpor medzi ustanoveniami § 82l ods. 3 v nadväznosti na § 101cd zákona o súdoch a čl. 2 ods. 3, čl. 13 ods. 1, 3, 4, čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, ako aj čl. 6, čl. 13 a čl. 14 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu nie je možné odstrániť prostredníctvom výkladu napadnutých ustanovení zákona o súdoch v súlade s ústavou a dohovorom, ale „*len jednoznačným a autoritatívnym rozhodnutím Ústavného súdu SR*“. Možnú protiústavnosť okresný súd vidí v zákonom vytvorenej diskriminácii strany, resp. účastníka konania, ktorý je zastúpený advokátom, a toho, ktorý zastúpený nie je, čím dochádza k porušeniu zákazu diskriminácie a práva na spravodlivý proces.

13. Na základe uvedeného navrhovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil „*nesúlad ustanovenia § 82l ods. 3, § 101cd zákona č. 757/2004 Z. z. s čl. 2 ods. 3, čl. 13 ods. 1, 3, 4, čl. 46 ods. 1, 4 Ústavy Slovenskej republiky; čl. 6, 13, 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 dodatkového protokolu č. 1.*“.

II.

Predbežné prerokovanie návrhu na začatie konania

14. Ústavný súd pristúpil na neverejnom zasadnutí pléna k predbežnému prerokovaniu návrhu na začatie konania podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Účelom predbežného prerokovania návrhu je zistenie, či a v akom rozsahu možno návrh prijať na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

15. K návrhu na začatie konania navrhovateľ priložil uznesenie č. k. 3 Csp 20/2018-336 zo 16. marca 2020, ktorým prerušil konanie do právoplatného skončenia konania o súlade právneho predpisu. Tým bolo preukázané splnenie procesnej podmienky nevyhnutnej pre začatie konania o súlade právnych predpisov na návrh všeobecného súdu vyplývajúcej z čl. 144 ods. 2 ústavy (porov. PL. ÚS 39/2014, PL. ÚS 19/2019).

16. Ústavný súd ďalej posudzoval, či návrh na začatie konania spĺňa všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania podľa § 43 zákona o ústavnom súde a osobitné formálne a obsahové náležitosti ustanovené v § 75 zákona o ústavnom súde. Pritom nie je možné opomenúť, že podľa § 45 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, ak § 89 alebo § 131a neustanovujú inak.

17. Navrhovateľ správne ako účastníka konania, proti ktorému návrh smeruje, označil Národnú radu Slovenskej republiky, ktorá napadnuté zákonné ustanovenia prijala. V návrhu absentuje označenie vedľajšieho účastníka konania, ktorým je podľa § 76 zákona o ústavnom súde vláda Slovenskej republiky, zastúpená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky. Pozícia vedľajšieho účastníka konania vyplýva priamo zo zákona o ústavnom súde, preto tento samotný nedostatok nebráni v ďalšom postupe ústavného súdu.

18. Obligatórnou zákonnou náležitosťou každého návrhu na začatie konania pred ústavným súdom je jeho odôvodnenie a petit, ktorý má byť logickým vyústením ústavnoprávnej argumentácie obsiahnutej v odôvodnení návrhu. Návrh na začatie konania pritom musí byť odôvodnený kvalifikovane, to znamená, že argumentácia navrhovateľa smerujúca k dosiahnutiu konkrétneho výsledku konania musí spĺňať ústavnoprávne požiadavky. To platí špecificky v prípade návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov, ktoré je možné začať výlučne na návrh kvalifikovaného procesne legitimovaného subjektu, ktorým je aj všeobecný súd, ako to je v posudzovanej veci.

19. Ústavný súd preto preskúmal predložený návrh z pohľadu navrhovateľom predloženého odôvodnenia a jeho nadväznosti na petit návrhu. Nemožno totiž opomenúť ani to, že návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov musí súvisieť s vecou prejednávanou na všeobecnom súde, ktorý je navrhovateľom.

20. V prvom rade ústavný súd identifikoval logický rozpor medzi okolnosťami, ktoré viedli navrhovateľa k podaniu návrhu, a vymedzeným predmetom konania. Navrhovateľ v návrhu vymedzil ako predmet prieskumu celý zákonný text § 82l ods. 3 a § 101cd zákona o súdoch. Z prvej vety napadnutého § 82l ods. 3 zákona o súdoch vyplýva, že povinnosti v ňom uvedené sa vzťahujú nielen na advokátov, ale aj na orgány verejnej moci, súdnych exekútorov, notárov a správcov. Dôvody namietanej protiústavnosti napadnutého ustanovenia prezentované navrhovateľom sú však z hľadiska dotknutého subjektu redukované iba na advokátov, navyše iba na tých, ktorí vykonávajú advokáciu ako fyzické osoby. V petite sa navrhuje vyslovenie protiústavnosti celého ustanovenia § 82l ods. 3 zákona o súdoch vrátane jeho druhej a tretej vety, ktoré však neobsahujú identifikáciu adresátov právnej normy, ale ich obsahom sú iba ďalšie povinnosti viažuce sa na subjekty uvedené v prvej vete. Už tento nedostatok s ohľadom na prezentované dôvody sám osebe signalizuje argumentačný deficit podaného návrhu, ktorého nedostatočnosť vyplýva aj z iných, v ďalšom texte uvedených dôvodov.

21. Ako už bolo uvedené, okresný súd odôvodňuje svoj návrh argumentáciou obsiahnutou v podaní advokátky doručenom okresnému súdu 2. decembra 2019, aj keď v texte návrhu cituje aj obsah jej podania z 3. marca 2020. Následným výslovným odkazom na konkrétne podanie advokátky okresný súd sám zúžil obsah svojej argumentácie, preto ústavný súd skúmal odôvodnenie návrhu prioritne s prihliadnutím na ním označené podanie advokátky doručené 2. decembra 2019.

22. Navrhovateľ v petite návrhu formálne označil referenčné normy, s ktorými majú byť napadnuté ustanovenia zákona o súdoch v nesúlade. Každá referenčná norma v sebe nesie konkrétny obsah, ktorý po aplikácii na napadnuté ustanovenia má vyvolať prinajmenšom pochybnosti o ich ústavnosti. Z návrhu na začatie konania však nie je jasné, aké dôvody viedli okresný súd k označeniu konkrétnych referenčných noriem, s ktorými má byť posudzovaná právna úprava v nesúlade. V tomto smere totiž v návrhu absentuje konkrétna ústavnoprávna argumentácia, ktorú by bolo možné posúdiť ako relevantnú minimálne z pohľadu splnenia náležitosti návrhu v štádiu jeho predbežného prerokovania.

23. Okresný súd označil v záverečnej časti návrhu (ktorú ústavný súd identifikoval ako jeho petit) za referenčnú normu čl. 2 ods. 3 ústavy, hoci v argumentačnej časti je označený čl. 2 ústavy bez uvedenia konkrétneho odseku, avšak bez ďalšieho vysvetlenia možného nesúladu napadnutých ustanovení s týmto ústavným článkom, v konkrétnostiach (ods. 3) s princípom „povinnosti správať sa spôsobom ustanoveným zákonom“.

24. Ďalej okresný súd označil v petite ako referenčné normy čl. 13 ods. 1, 3 a 4 ústavy. Z odôvodnenia predloženého advokátkou, ktoré okresný súd prevzal, vyplýva odkaz na čl. 13 ústavy ako celok, a to bez konkrétneho objasnenia, ktorú časť čl. 13 ústavy označuje a aké dôvody vyvolávajú pochybnosti o možnom nesúlade napadnutých noriem s týmto článkom. V prípade referenčnej normy čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy úplne absentuje čo len minimálne odôvodnenie konfliktnosti napadnutých ustanovení. To isté platí aj pre označené čl. 6, 13 a 14 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu.

25. Navrhovateľ v závere podania vyslovil názor o možnom diskriminačnom účinku napadnutých ustanovení, čomu však nepredchádza žiadna relevantná argumentácia, ktorá by ozrejmovala, na základe akých myšlienkových postupov dospel navrhovateľ k prezentovanému výsledku a akým spôsobom sa má diskriminácia prejavovať.

26. Takéto zdôvodnenie návrhu na vyslovenie nesúladu napadnutého právneho predpisu považuje ústavný súd za nedostatočné nielen z formálneho (nerozlišovanie obsahu prezentovaných referenčných noriem a ich vzťah k označeným ustanoveniam), ale aj materiálneho hľadiska. V návrhu úplne chýba relevantná ústavnoprávna argumentácia, ktorá by odôvodnila prijatie rozhodnutia navrhnutého v petite. V návrhu taktiež absentujú identifikovateľné poukazy na doterajšiu judikatúru ústavného súdu, príp. medzinárodných súdnych orgánov, ktorá by mohla byť aplikovateľná na rozhodnutie o návrhu okresného súdu, a teda argumentačne podporiť navrhovaný petit. Ide o také závažné nedostatky návrhu na začatie konania, ktoré ústavný súd nemôže prehliadnuť, a to ani pri uprednostnení materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti (porov. PL. ÚS 21/2020, bod 33.).

27. Aktívne legitimovaným subjektom na podanie návrhu na začatie konania je v tomto prípade okresný súd, nie právny zástupca sporovej strany. Je preto výlučne zodpovednosťou súdu posúdiť možnú relevanciu argumentácie predloženej advokátkou. Ak sa s ňou stotožní, je povinný sformulovať návrh na začatie konania z obsahovej stránky tak, aby bol jasný, určitý a zrozumiteľný. Okresný súd však ani náznakom nevyvinul snahu argumentačne podporiť vlastný návrh.

28. Okresný súd sám v návrhu vyslovuje, že k jeho podaniu ho viedla iniciatíva advokátky. Pritom nemožno opomenúť skutočnosť vyplývajúcu z predloženého súdneho spisu, že sama sudkyňa

predkladajúca návrh na začatie konania zamietla v tej istej prejednávanej veci sťažnosť advokátky vo vzťahu k spochybňovanej poplatkovej povinnosti (uznesenie okresného súdu č. k. 3 Csp 20/2018-283 z 11. novembra 2019). Z výroku a odôvodnenia uznesenia je možné vyvodiť, že sudkyňa nemala žiadne pochybnosti o ústavnej súladnosti napadnutých noriem a potvrdila rozhodnutie o uložení poplatku v zmysle položky 20a sadzobníka súdnych poplatkov, ktorý tvorí prílohu zákona o súdnych poplatkoch. Uvedené nasvedčuje tomu, že okresný súd sa nestotožnil s argumentmi advokátky, a teda nebol sám presvedčený o možnej protiústavnosti napadnutých noriem. Tento divergentný postoj sa výrazným spôsobom odrazil na kvalite návrhu na začatie konania.

29. Okruh subjektov oprávnených na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnej normy s normami vyššej právnej sily je ustanovený ústavou. Privilégium okresného súdu iniciovať tento typ konania je spojené aj s jeho zodpovednosťou sformulovať návrh spôsobom nevyvolávajúcim otázky o jeho obsahu. Je potrebné zdôrazniť, že ústavný súd v tomto type konania nie je oprávnený vyzývať na odstránenie nedostatkov podania (§ 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde, pozri aj PL. ÚS 1/2020 – bod 29 a nasl.), čo len svedčí o úmysle zákonodarcu zveriť procesnú legitimitáciu na začatie konania takému okruhu subjektov, ktoré svojou povahou dávajú záruku na podávanie právne kvalifikovaných návrhov.

30. Ústavný súd preto na predbežnom prerokovaní návrh navrhovateľa odmietol pre absenciu zákonných náležitostí návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy v zmysle § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

31. *Obiter dictum* ústavný súd v záujme správneho pochopenia významu poplatkových povinností a ich ukladania (aj keď predmetom návrhu neboli ustanovenia zákona o súdnych poplatkoch, pozn.) dáva do pozornosti závery nálezu č. k. PL. ÚS 109/2011-48 z 11. júla 2012, kde konštatoval, že dane a poplatky majúce charakter verejnoprávnej povinnosti peňažnej platby štátu (daňová a poplatková povinnosť) predstavujú ústavne aprobované obmedzenie práva vlastníť majetok. Rozlišovanie daní a poplatkov má v našom práve dlhodobú tradíciu a vychádza z neho i platný čl. 59 ústavy. V oboch prípadoch platí, že prostredníctvom týchto povinností sú zabezpečované príjmy štátneho rozpočtu, ktoré sú nevyhnutným predpokladom na to, aby štát mohol efektívnym spôsobom plniť svoje úlohy. Základný pojmový rozdiel medzi nimi spočíva v tom, že kým zmyslom daní je zhromažďovanie finančných prostriedkov na zabezpečovanie rôznych typov verejných statkov bez toho, aby mu zodpovedalo ekvivalentné protiplnenie, v prípade poplatkov je peňažná platba chápaná ako istý ekvivalent činnosti orgánu štátu alebo iného verejnoprávneho subjektu. Uvedené rozlíšenie však nemení nič na tom, že vo vzťahu k ustanoveniu daní, poplatkov, odvodov či iných obdobných povinností sa uplatnia v zásade rovnaké ústavnoprávne požiadavky. K ustanoveniu daní a poplatkov môže v zmysle čl. 59 ústavy dôjsť len zákonom alebo na základe zákona. Len zákon môže vymedziť konkrétne náležitosti predmetného právneho vzťahu, v rámci ktorého vzniká na strane štátu právny nárok na daň či poplatok a na strane jednotlivca určitá tomu zodpovedajúca povinnosť. V tejto súvislosti pritom nemožno opomenúť, že zákonodarca má široké uváženie v tom, akým spôsobom tieto povinnosti vymedzí, či už ide napr. o určenie predmetu, výšky či poplatníka dane, alebo určenie poplatku. Samotný už uvedený základný účel daňovej či poplatkovej povinnosti ho v tomto smere žiadnym spôsobom neobmedzuje (PL. ÚS 109/2011, body 38 a 39).

32. K obsahu povinnosti uloženej napadnutými ustanoveniami ústavný súd uvádza, že na účely zabezpečenia elektronickej komunikácie advokátov so súdmi podľa § 82l ods. 3 zákona o súdoch zriadil štát elektronické schránky, ktorých majiteľmi sú advokáti. Ide o povinnosť uloženú zákonom, ktorej splnenie subjekt ukladajúci povinnosť zabezpečil zriadením elektronických schránok [§ 11 ods. 1 zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov]. Účelom uloženej povinnosti je elektronizácia justície, čo sa má odraziť v jej efektívnejšom fungovaní. Vyrubenie súdneho poplatku za nesplnenie predmetnej povinnosti v sebe nesie nielen prvky refundácie nákladov na spracovanie listinných podaní, ale aj motiváciu využívať štátom zriadené elektronické schránky, a tým prispievať k sledovanému účelu, t. j. zefektívneniu justície.

33. Ďalej ústavný súd dáva do pozornosti závery vyslovené vo viacerých senátnych rozhodnutiach (I. ÚS 186/2019, I. ÚS 11/2020, I. ÚS 123/2020, II. ÚS 69/2020), že zo všeobecného hľadiska v nadväznosti na z čl. 6 dohovoru vyvoditeľný zákaz odmietnutia spravodlivosti (tzv. *denegatio iustitiae*) je rozhodujúce aj to, že spôsob komunikácie, ktorý právny zástupca strany v príslušnom konaní zvolil (podanie v listinnej podobe), nemá vo vzťahu k ním zastupovanej strane sporu za následok zásah do samotnej podstaty práva na spravodlivé súdne konanie. Absencia komunikácie advokáta so súdom prostredníctvom elektronickej schránky, resp. podanie urobené advokátom v listinnej podobe neoprávňuje súd na podanie urobené v listinnej podobe neprihliadať ani ho vyhodnotiť ako neúčinné.

34. Ústavný súd v závere uvádza, že procesný predpis Civilný sporový poriadok ukladá povinnosti prioritne stranám sporu, pričom advokát vystupuje spravidla ako zástupca strany. Nie je v rozpore s koncepciou výkonu advokácie ako slobodného povolania, aby advokát, ktorý poskytuje právne služby ako zástupca strany súdneho konania, bol viazaný takými povinnosťami vzťahujúcimi sa na subjekty súdneho konania, ktorých účelom je napomáhať riadnemu a efektívnemu fungovaniu civilného procesu, ak je ich uloženie proporcionálne a sleduje legitímny cieľ.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. októbra 2021

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky